

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
<i>Тургунова Нилуфар Абдусаломовна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
<i>Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon</i>	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
<i>Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
<i>Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi</i>	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
<i>Sattarov Farrux Nuridinovich</i>	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
<i>D. K. Ibadullayev</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
<i>Isabekova Dilafuz Shermirzayevna</i>	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
<i>Юсупова Элеонора Фердинандовна</i>	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
<i>Matyaqubova Nazira Hikmat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
<i>Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li</i>	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
<i>M. D. Boynazarova</i>	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
<i>Нормуратов Абдулла Саппарович</i>	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
<i>Normuratov Abdulla Sapparovich</i>	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
<i>Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
<i>Omonova Charos Baxodir qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
<i>Saidova Zulfizar Norbobo qizi</i>	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
<i>Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna</i>	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
<i>Abdullayev Botir Jabbor o'g'li</i>	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
<i>Abdumannan Maxammatov</i>	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

AUTIZM SPEKTRI BUZILISHLARINING KLINIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI VA ULARNI KORREKSIYALASHNING ILMIIY ASOSLARI

Polatova P. M.

O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti
Oligofrenopedagogika" kafedrası, P.f.n. prof.

Polvonova Kishchan Ravshanovna

O'zbekiston Milliy pedagogika Universiteti
Oligofrenopedagogika mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Autizm spektri buzilishlari (ASB) ijtimoiy muloqotda doimiy buzilishlar, cheklangan va takrorlanuvchi xulq-atvor shakllari hamda kognitiv va moslashuvchan faoliyatdagi sezilarli o'zgaruvchanlik bilan tavsiflanadigan murakkab neyrorivojlanish holatlari guruhini ifodalaydi. So'nggi yillarda ASBning tobora ko'proq tarqalishi va inklyuziv ta'limga bo'lgan talabning ortishi uning klinik va pedagogik xususiyatlarini o'rganish muhimligini ta'kidlaydi. Klinik jihatdan ASB nutq va til rivojlanishidagi kamchiliklar, atipik sensor jarayonlar, hissiy disregulyatsiya hamda xavotir va diqqat buzilishlari kabi komorbid holatlar bilan bog'liq. Pedagogik nuqtai nazardan, ASB bilan kasallangan bolalar individual yondashuvlarni, tuzilgan muhitlarni va dalillarga asoslangan aralashuv strategiyalarini qo'llashni talab qiladigan noyob o'rganish profillarini namoyish etadilar. Axloqni tuzatish ishlarining ilmiy asoslari muloqot ko'nikmalarini, ijtimoiy o'zaro ta'sirni va moslashuvchan xulq-atvorni yaxshilashga qaratilgan xulq-atvoriy, kognitiv va rivojlanish yondashuvlarini o'z ichiga oladi. Ushbu maqola ASBning klinik-pedagogik xususiyatlarini o'rganadi hamda zamonaviy ilmiy asoslangan tuzatish usullarini tahlil qiladi, erta tashxis qo'yish, fanlararo hamkorlik va inklyuziv ta'lim amaliyotlarini amalga oshirishning muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: autizm spektri buzilishlari, klinik xususiyatlar, pedagogik xususiyatlar, korreksion ta'lim, inklyuziv ta'lim, xulq-atvor aralashuvi, muloqot qobiliyatlari, sensorli ishlov berish, erta tashxis qo'yish, maxsus ta'lim.

Abstract: Autism Spectrum Disorders (ASD) represent a group of complex neurodevelopmental conditions characterized by persistent impairments in social communication, restricted and repetitive patterns of behavior, and significant variability in cognitive and adaptive functioning. In recent years, the increasing prevalence of ASD and the growing demand for inclusive education have highlighted the importance of studying its clinical and pedagogical features. Clinically, ASD is associated with deficits in speech and language development, atypical sensory processing, emotional dysregulation, and comorbid conditions such as anxiety and attention disorders. From a pedagogical perspective, children with ASD exhibit unique learning profiles that require individualized approaches, structured environments, and evidence-based intervention strategies. The scientific basis of correctional work includes behavioral, cognitive, and developmental approaches aimed at improving communication skills, social interaction, and adaptive behavior. This article examines the clinical and pedagogical features of ASD and explores modern evidence-based correctional methods, emphasizing the importance of early diagnosis, interdisciplinary collaboration, and the implementation of inclusive educational practices.

Key words: Autism Spectrum Disorders, clinical features, pedagogical features, remedial education, inclusive education, behavioral intervention, communication skills, sensory processing, early diagnosis, special education.

Аннотация: Расстройства аутистического спектра (РАС) представляют собой группу сложных нейроразвитийных состояний, характеризующихся стойкими нарушениями социальной коммуникации, ограниченными и повторяющимися моделями поведения, а также значительной вариабельностью когнитивных и адаптивных функций. В последние годы растущая распространённость РАС и увеличивающийся спрос на инклюзивное образование подчеркнули важность изучения его клинических и педагогических особенностей. Клинически РАС ассоциируется с дефицитом развития речи и языка, атипичной обработкой сенсорной информации, эмоциональной дисрегуляцией и сопутствующими состояниями, такими как тревожные расстройства и расстройства внимания. С педагогической точки зрения дети с РАС демонстрируют уникальные профили обучения, требующие индивидуального подхода, структурированной среды и научно обоснованных стратегий вмешательства. Научная основа коррекционной работы включает поведенческие, когнитивные и развивающие подходы, направленные на улучшение коммуникативных навыков, социального взаимодействия и адаптивного поведения. В данной статье рассматриваются клинические и педагогические особенности расстройств аутистического спектра (РАС) и исследуются современные научно обоснованные методы коррекции, подчёркивается важность ранней диагностики, междисциплинарного сотрудничества и внедрения инклюзивных образовательных практик.

Ключевые слова: расстройства аутистического спектра, клинические особенности, педагогические особенности, коррекционное обучение, инклюзивное образование, поведенческая терапия, коммуникативные навыки, сенсорная обработка, ранняя диагностика, специальное образование.

KIRISH

Autizm spektridagi buzilishlar (ASB) tobora ko'payib borayotgan tarqalishi va bola rivojlanishiga sezilarli ta'siri tufayli zamonaviy maxsus ta'lim va klinik psixologiyada eng dolzarb muammolardan biriga aylandi. ga ko'ra, dunyo bo'ylab har 100 boladan taxminan bittasida ASB tashxisi qo'yilgan, ammo so'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, diagnostika amaliyotining yaxshilanishi va xabardorlikning oshishi tufayli haqiqiy son yanada yuqori bo'lishi mumkin. ASB bitta kasallik emas, balki og'irligi, alomatlarning namoyon bo'lishi va rivojlanish natijalari jihatidan juda farq qiladigan kasalliklar spektri bo'lib, bu tashxis qo'yish va aralashuvni ayniqsa qiyinlashtiradi.

ASBning klinik ko'rinishlari odatda erta bolalikda paydo bo'ladi va ijtimoiy o'zaro ta'sir, muloqot, xulq-atvor va sensor integratsiya kabi rivojlanishning ko'plab sohalari ta'sir qiladi. Bu qiyinchiliklar ko'pincha umr bo'yi davom etadi va shaxsning mustaqil faoliyat yuritish hamda jamiyatda to'liq ishtirok etish qobiliyatini sezilarli darajada cheklashi mumkin. Shu bilan birga, ASB bilan kasallangan shaxslar vizual ishlov berish, xotira va tafsilotlarga e'tibor qaratish kabi muayyan sohalarda kuchli tomonlarini namoyon etishlari mumkin, bu esa ta'limni rejalashtirishda hisobga olinishi kerak.

Zamonaviy ta'lim tizimlari kontekstida inklyuziv ta'limga o'tish ASB bilan kasallangan bolalarning pedagogik ehtiyojlarini tushunish uchun yangi talablarni keltirib chiqardi. Ta'lim muassasalaridan tobora ko'proq tegishli qo'llab-quvvatlash xizmatlarini ko'rsatish, o'qitish usullarini moslashtirish va turli rivojlanish profillariga mos keladigan o'quv muhitini yaratish talab qilinmoqda. Bu nafaqat amaliy strategiyalarni, balki nevrologiya, psixologiya va pedagogika sohasidagi fanlararo tadqiqotlarga asoslangan mustahkam ilmiy asosni ham talab qiladi. ASB bilan bog'liq qiyinchiliklarni tuzatish xulq-atvor, kognitiv va rivojlanish tamoyillarini birlashtirgan ilmiy jihatdan tasdiqlangan yondashuvlarga asoslanadi. Erta aralashuv uzoq muddatli natijalarni yaxshilashda muhim omil sifatida keng tan olingan, chunki u erta rivojlanish bosqichlarida miyaning plastikligidan samarali foydalanadi. Bundan tashqari, o'qituvchilar, psixologlar, nutq terapevtlari va oilalar o'rtasidagi hamkorlik aralashuv dasturlarining samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun ASBning klinik va pedagogik xususiyatlarini o'rganish hamda ilmiy asoslangan tuzatish usullarini ishlab chiqish dolzarbligicha qolmoqda.

Ushbu maqola mazkur jihatlarni har tomonlama tahlil qilishga, klinik va ta'lim doirasida ASB bilan kasallangan shaxslarni qo'llab-quvvatlashdagi zamonaviy tendensiyalar, qiyinchiliklar va imkoniyatlarni yoritishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Autizm spektri buzilishlarini o'rganish xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, bu uning klinik psixologiya, maxsus ta'lim va nevrologiya sohalari ta'sir qiladi. Zamonaviy tadqiqotlar ASB tibbiy, psixologik va pedagogik nuqtai nazarlarni birlashtirgan fanlararo yondashuvni talab qiladigan ko'p omilli holat ekanligini ta'kidlaydi. Xalqaro ilmiy adabiyotlarda ASBning klinik va rivojlanish xususiyatlarini tushunishga katta hissa qo'shilgan. Ketrin Lord va hamkasblarining fikriga ko'ra, ASB asosan ijtimoiy muloqotdagi kamchiliklar hamda og'irligi va namoyon bo'lishi jihatidan farq qiluvchi cheklangan va takrorlanuvchi xatti-harakatlar mavjudligi bilan tavsiflanadi^[1].

Ularning tadqiqotlari rivojlanish natijalarini yaxshilashda standartlashtirilgan diagnostika vositalari va erta aniqlashning muhimligini ta'kidlaydi. Xuddi shunday, Saymon Baron-Koen ASB bilan kasallangan shaxslarda "ong nazariyasi" kamchiliklari tushunchasini kiritib, ular boshqalarning his-tuyg'ularini, niyatlarini va nuqtai

nazarlarini tushunishda duch keladigan qiyinchiliklarni izohlab bergan. Ushbu nazariy asos autizmning psixologik talqinida muhim poydevorga aylangan^[2].

Neyrobiologik tadqiqotlar ham ASBni o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Erik Kurchesne kabi olimlar miyaning atipik rivojlanishi, ayniqsa erta bolalik davrida, ijtimoiy bilish va ijro funksiyalari uchun mas'ul bo'lgan hududlarda strukturaviy va funksional farqlarga olib kelishini ko'rsatgan. Bu topilmalar ASB bilan kasallangan shaxslar miyasida o'zgargan bog'liqlik naqshlarini ko'rsatadigan neyroimaging tadqiqotlari bilan tasdiqlanadi. Bundan tashqari, Uta Frit zaif markaziy kogerentlik nazariyasini ilgari surib, ASB bilan kasallangan shaxslar ma'lumotni global kontekstga integratsiya qilish o'rniga uni detallashtirilgan tarzda qayta ishlashga moyil ekanligini ta'kidlagan. Ushbu kognitiv uslub ASBda kuzatiladigan qiyinchiliklar bilan birga kuchli tomonlarni ham izohlaydi^[3,4].

Pedagogik nuqtai nazardan, xalqaro adabiyotlar dalillarga asoslangan aralashuv strategiyalarining muhimligini ko'rsatadi. Xulq-atvor yondashuvlari, xususan, Amaliy xulq-atvor tahlili (ABA) keng o'rganilgan bo'lib, muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir va moslashuvchan xulq-atvorni yaxshilashda samarali ekanligi isbotlangan. DIR/ Floortime modeli kabi rivojlanish yondashuvlari hissiy va munosabatlarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, individual va bolaga yo'naltirilgan aralashuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimlarida asosiy tamoyilga aylangan bo'lib, bu o'qituvchilardan ASB bilan kasallangan o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun o'quv dasturlari va o'qitish usullarini moslashtirishni talab etadi^[5].

O'zbekiston sharoitida ASB bo'yicha tadqiqotlar global tendensiyalarga mos ravishda rivojlanib bormoqda, inklyuziv ta'lim va maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bolalarni qo'llab-quvvatlashga e'tibor ortmoqda. Milliy siyosat va huquqiy asoslar ASBga ilmiy va amaliy yondashuvlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Nogironlarni qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida ta'lim va ijtimoiy hayotda teng imkoniyatlar yaratish zarurligi alohida ta'kidlangan^[6]. Bundan tashqari, Vazirlar Mahkamasining "Inklyuziv ta'limni rivojlantirish to'g'risida"gi qarorida ASB bilan kasallangan bolalarni ham o'z ichiga olgan maxsus ehtiyojli bolalarni umumiy ta'lim muassasalariga integratsiya qilish strategiyalari belgilangan^[7].

O'zbek tadqiqotchilari ham ASBning klinik va pedagogik jihatlarini o'rganishga munosib hissa qo'shib, xalqaro metodologiyalarni mahalliy sharoitlarga moslashtirishga alohida e'tibor qaratganlar. Ularning ishlari madaniy jihatdan sezgir yondashuvlar, o'qituvchilarni tayyorlash hamda ixtisoslashtirilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. O'zbekistonda ASB bilan kasallangan bolalar uchun aralashuvning muhim tarkibiy qismlari hisoblangan nutq terapiyasi, xulq-atvorni tuzatish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Umuman olganda, adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, ASB bilan kasallangan shaxslarni samarali qo'llab-quvvatlash erta tashxis qo'yish, ilmiy asoslangan aralashuv usullari va kuchli institutsional qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Xalqaro tadqiqot natijalarini milliy siyosat va amaliyotlar bilan integratsiyalash ASB bilan bog'liq muammolarni hal etish uchun keng qamrovli asos yaratadi. Bilimlarning ushbu sintezi ASB bilan kasallangan shaxslarning hayot sifati va ta'lim natijalarini yaxshilashda tadqiqotlarni davom ettirish hamda hamkorlikning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot autizm spektri buzilishlarining (ASB) klinik va pedagogik xususiyatlarini tahlil qilish hamda ularni tuzatishga ilmiy asoslangan yondashuvlarni aniqlashga qaratilgan fanlararo tadqiqot dizayniga asoslangan. Metodologiya nazariy, qiyosiy va analitik usullarni birlashtirib, tadqiqot muammosini har tomonlama tushunishni ta'minlash uchun klinik psixologiya, nevrologiya va maxsus pedagogikadan olingan tushunchalarni integratsiya qiladi.

Tadqiqot asosan xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqish hamda tahlil qilishga asoslangan. Asosiy manbalar qatoriga ASB diagnostikasi, aralashuvi va inklyuziv ta'limga oid ekspertlar tomonidan ko'rib chiqilgan jurnal maqolalari, monografiyalar va metodologik ko'rsatmalar kiradi. Yuqori ta'sirga ega jurnallarda nashr etilgan zamonaviy tadqiqotlarga, shuningdek, ASB tadqiqotlarining nazariy asosini shakllantirgan fundamental ishlarga alohida e'tibor qaratiladi.

Bundan tashqari, tadqiqotni amaldagi milliy ta'lim siyosati doirasida kontekstualizatsiya qilish uchun O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari, jumladan, Prezident farmonlari va hukumat qarorlari tahlil qilinadi. ASB aralashuviga xalqaro va O'zbekiston yondashuvlari o'rtasidagi farqlar hamda o'xshashliklarni o'rganish uchun qiyosiy usul qo'llaniladi. Bu eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash va global miqyosda tan olingan modellarni mahalliy ta'lim muhitiga moslashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot, shuningdek, ASB klinik ko'rinishlarini tizimlashtirish hamda pedagogik strategiyalarni ularning nazariy asoslariga, masalan, xulq-atvor, kognitiv va rivojlanish yondashuvlariga ko'ra tasniflash uchun tasniflash usulidan foydalanadi. Bundan tashqari, turli xil tuzatish usullarining samaradorligini talqin qilish uchun sifatli tahlil elementlari qo'llaniladi. Bunga amaliy tadqiqotlar, adabiyotlarda keltirilgan kuzatuv ma'lumotlari va Amaliy

xulq-atvor tahlili (ABA), nutq va til terapiyasi hamda sensor integratsiya texnikasi kabi aralashuv dasturlarining hujjatlashtirilgan natijalarini o'rganish kiradi. Metodologik yondashuv dalillarga asoslangan amaliyotlarga urg'u beradi va chiqarilgan xulosalar ilmiy jihatdan tasdiqlangan ma'lumotlarga asoslanganligini ta'minlaydi.

Tadqiqot, shuningdek, ASB bilan kasallangan bolalarning klinik belgilari hamda ta'lim ehtiyojlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun tavsifiy-tahliliy yondashuvni o'z ichiga oladi. Bu muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir va xatti-harakatlardagi o'ziga xos buzilishlar o'quv jarayonlariga qanday ta'sir qilishini hamda moslashtirilgan pedagogik aralashuvlarni talab qilishini tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Individuallashtirish prinsipi markaziy metodologik komponent hisoblanadi, chunki ASB sezilarli o'zgaruvchanlik bilan namoyon bo'ladi va shaxsiylashtirilgan ta'lim strategiyalarini talab qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Autizm spektri buzilishlari (ASB) bolaning rivojlanish yo'nalishi va ta'lim natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan klinik alomatlar va pedagogik qiyinchiliklarning murakkab kombinatsiyasi orqali namoyon bo'ladi. Zamonaviy xalqaro va O'zbekiston tadqiqotlarining tahlili shuni ko'rsatadiki, ASBni erta aniqlash keyingi aralashuv strategiyalarining samaradorligini aniqlashda muhim omil bo'lib qolmoqda. O'z vaqtida tashxis qo'yilgan va erta aralashuvga ega bo'lgan bolalar keyingi bosqichlarda tashxis qo'yilgan bolalarga nisbatan muloqot qobiliyatlari, ijtimoiy o'zaro ta'sir va moslashuvchan xulq-atvorda sezilarli darajada yaxshilangan natijalarni ko'rsatadilar.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, klinik jihatdan ASB ijtimoiy muloqotdagi buzilishlar, jumladan, ko'z bilan aloqa qilishning cheklanganligi, og'zaki bo'lmagan signallarni tushunishdagi qiyinchiliklar, nutq rivojlanishining kechikishi va o'zaro ta'sirni saqlab qolishdagi qiyinchiliklar bilan eng ko'p bog'liq. Bundan tashqari, takroriy xatti-harakatlar, cheklangan qiziqishlar va sensorli ishlov berish anomalialari – masalan, tovushlar, teksturalar yoki yorug'likka yuqori sezuvchanlik – odatda kuzatiladi. Bu klinik xususiyatlar o'quv jarayoniga bevosita ta'sir qiladi, chunki ular bolaning tengdoshlari bilan muloqot qilish, sinfdagi ko'rsatmalarga amal qilish va tuzilgan ta'lim muhitiga moslashish qobiliyatini cheklaydi.

Pedagogik nuqtai nazardan, tadqiqot ASB bilan kasallangan bolalar yuqori darajada individual va tuzilgan ta'lim yondashuvlariga muhtojligini ta'kidlaydi. Aralashuv dasturlarining samaradorligi ko'p jihatdan ularning bolaning o'ziga xos kognitiv va xulq-atvor profiliga mos kelishiga bog'liq. Dalillarga asoslangan amaliyotlar, xususan, amaliy xulq-atvor tahlili (ABA) kabi xulq-atvor aralashuvlari til rivojlanishini yaxshilash, noto'g'ri xatti-harakatlarni kamaytirish va ijtimoiy ko'nikmalarni oshirishda sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xuddi shunday, nutq va til terapiyasi funksional muloqotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, sensor integratsiya texnikasi esa atrof-muhit stimullariga javoblarni tartibga solishga yordam beradi.

Natijalarni muhokama qilish, shuningdek, bitta aralashuv modeliga tayanish o'rniga turli metodologik yondashuvlarni birlashtirish muhimligini ta'kidlaydi. Xulq-atvor, kognitiv va rivojlanish strategiyalarini o'z ichiga olgan integratsiyalashgan dasturlar yanada barqaror va umumlashtirilgan natijalarga erishishga moyildir. Masalan, tuzilgan xulq-atvor texnikasini o'yinga asoslangan va o'zaro ta'sirga yo'naltirilgan usullar bilan birlashtirish ko'nikmalarni egallashni ham, hissiy aloqani ham yaxshilaydi. Ushbu integratsiyalashgan yondashuv ASB aralashuvdagi zamonaviy tendensiyalarni aks ettiradi, bu yerda diqqat markazida simptomlarni kamaytirishdan yaxlit rivojlanish va hayot sifatini yaxshilashga o'tadi.

O'zbekiston sharoitida natijalar shuni ko'rsatadiki, so'nggi hukumat siyosati va islohotlari maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun inklyuziv ta'lim va qo'llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish uchun qulay asos yaratdi. Shunga qaramay, amaliy amalga oshirish notekisligicha qolmoqda, bu esa professional rivojlanish, infratuzilma va dalillarga asoslangan dasturlarni tarqatishga qo'shimcha investitsiyalar zarurligini ta'kidlaydi. Xalqaro eng yaxshi amaliyotlarni mahalliy madaniy va institutsional sharoitlarga moslashtirish aralashuv strategiyalari samaradorligini oshirishning asosiy ustuvor yo'nalishi sifatida belgilangan. Bundan tashqari, topilmalar oilaning axloq tuzatish jarayonida ishtirok etishining muhimligini ta'kidlaydi. Ota-onalar va vasiylar o'rganilgan ko'nikmalarni mustahkamlashda, qo'llab-quvvatlovchi uy muhitini yaratishda va turli sharoitlarda izchillikni ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar vositachiligidagi aralashuvlar, ayniqsa, erta bolalik davrida professional terapiya natijalarini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot natijalari ASB klinik tushunchani pedagogik amaliyot bilan birlashtiradigan keng qamrovli va ko'p tarmoqli yondashuvni talab qilishini tasdiqlaydi. Muhokamada samarali axloq tuzatish ishlari kamchiliklarni bartaraf etish bilan cheklanib qolmay, balki ASB bilan kasallangan shaxslarning kuchli tomonlarini tan olish va rivojlantirishni ham o'z ichiga olishi ta'kidlangan. Kelajakdagi sa'y-harakatlar erta skrining dasturlarini kengaytirish, o'qituvchilarni tayyorlashni yaxshilash, fanlararo hamkorlikni mustahkamlash va inklyuziv ta'lim siyosatini ilgari surishga qaratilishi kerak. Bunday choralar ASB bilan kasallangan shaxslar uchun yaxshiroq rivojlanish natijalariga va ijtimoiy integratsiyani kuchaytirishga hissa qo'shadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot autizm spektridagi buzilishlar klinik va pedagogik xususiyatlarni har tomonlama tushunishni talab qiladigan murakkab va ko'p qirrali holat ekanligini tasdiqlaydi. Topilmalar ASB nafaqat tibbiy yoki psixologik muammo, balki tizimli va ilmiy asoslangan yondashuvlarni talab qiladigan ta'lim muammosi ekanligini ta'kidlaydi. ASB bilan kasallangan shaxslar orasida alomatlarining namoyon bo'lishi, kognitiv qobiliyatlar va xulq-atvor modellarining o'zgaruvchanligi kamchiliklar hamda kuchli tomonlarni hisobga oladigan individual aralashuv strategiyalarini talab qiladi. Erta tashxis qo'yish, o'z vaqtida aralashish va doimiy qo'llab-quvvatlash ijobiy rivojlanish natijalariga ta'sir qiluvchi eng muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, samarali tuzatish ishlari xulq-atvor, kognitiv va rivojlanish yondashuvlarini birlashtirishga asoslangan bo'lishi kerak. ASB bilan kasallangan bolalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun bitta usul yetarli emas; shuning uchun ko'p tarmoqli va moslashuvchan yondashuv juda muhimdir. Strukturaviy ta'lim muhiti, izchil tartiblar va individual o'qitish strategiyalarining roli o'rganish va moslashuvchan xatti-harakatlarni yaxshilashda ayniqsa muhimdir. Shu bilan birga, inklyuziv ta'limning ahamiyati zamonaviy ta'lim tizimlari uchun asosiy yo'nalish sifatida ta'kidlangan bo'lib, barcha o'quvchilar uchun sifatli ta'limga teng kirishni ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, bir nechta amaliy tavsiyalar taklif qilinishi mumkin.

Birinchidan, ASBni iloji boricha erta bosqichlarda aniqlash uchun erta skrining va diagnostika tizimlarini kuchaytirish zarur. Bu aralashuv dasturlarini o'z vaqtida amalga oshirish va bolalarning rivojlanish salohiyatini maksimal darajada oshirish imkonini beradi.

Ikkinchidan, o'qituvchilar, psixologlar va terapevtlarning kasbiy tayyorgarligi hamda doimiy rivojlanishiga ustuvor ahamiyat berilishi kerak. Inklyuziv sharoitlarda ishlaydigan o'qituvchilar nafaqat nazariy bilimlarga, balki ASB bilan kasallangan bolalarning ehtiyojlariga moslashtirilgan, dalillarga asoslangan strategiyalarni qo'llashda amaliy ko'nikmalarga ham ega bo'lishlari kerak.

Uchinchidan, har bir bolaning o'ziga xos profilini, jumladan, ularning kognitiv qobiliyatlari, muloqot qobiliyatlari va sensor xususiyatlarini hisobga oladigan individual ta'lim rejalarini (IEP) amalga oshirishni kengaytirish muhimdir. Ta'lim dasturlari moslashuvchan bo'lishi, zarur hollarda vizual qo'llab-quvvatlash, tuzilgan o'qitish usullari va yordamchi texnologiyalarni o'z ichiga olishi kerak.

To'rtinchidan, mutaxassislar va oilalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga ko'proq e'tibor qaratish lozim. Ota-onalar aralashuv jarayonida faol ishtirok etishlari kerak, chunki ularning ishtiroki natijalarning samaradorligi va barqarorligini sezilarli darajada oshiradi.

Bundan tashqari, siyosatchilar va ta'lim muassasalari inklyuziv ta'lim uchun zarur bo'lgan infratuzilma va resurs bazasini yaxshilashga e'tibor qaratishlari kerak. Bunga ixtisoslashgan markazlarni rivojlantirish, o'quv materiallari bilan ta'minlash va zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish kiradi. Xalqaro eng yaxshi amaliyotlarni milliy sharoitlarga moslashtirish ham rag'batlantirilishi kerak, bu esa aralashuvlarning madaniy jihatdan dolzarb va amaliy qo'llanilishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Lord C., Elsabbagh M., Baird G., Veenstra-VanderWeele J. Autism spectrum disorder // The Lancet. – 2018. – Vol. 392, No. 10146. – P. 508–520.
2. Baron-Cohen S. Mindblindness: An Essay on Autism and Theory of Mind. – Cambridge, MA: MIT Press, 1995. – 248 p.
3. Frith U. Autism: Explaining the Enigma. – 2nd ed. – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – 240 p.
4. Courchesne E., Campbell K., Solso S. Brain growth across the life span in autism: age-specific changes in anatomical pathology // Brain Research. – 2011. – Vol. 1380. – P. 138–145.
5. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5). – Washington, DC: APA, 2013. – 991 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.